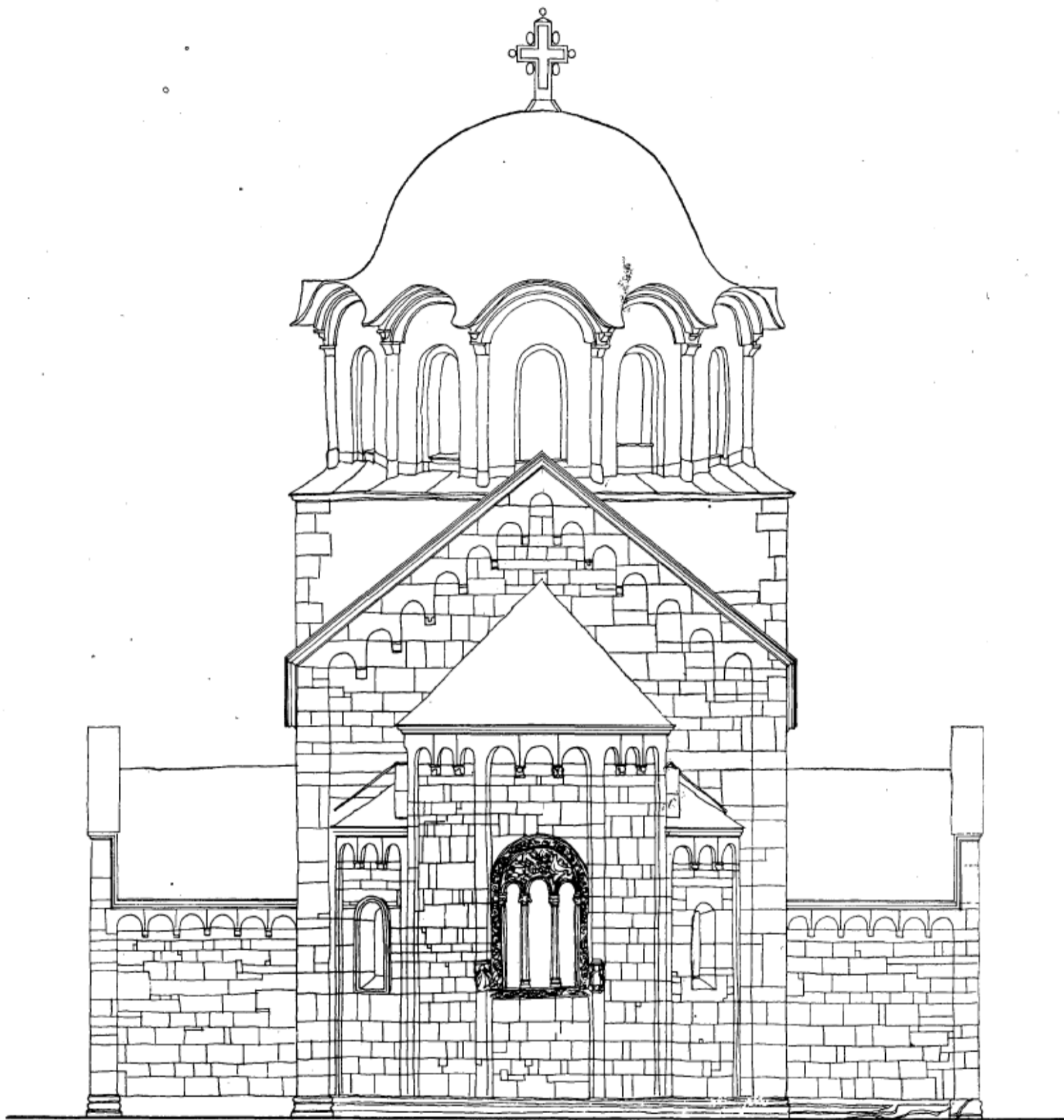

МАРИЈА РАДАН—ЈОВИН

СТУДЕНИЦА

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ БЕОГРАД

INSTITUT POUR LA PROTECTION DES MONUMENTS HISTORIQUES DE LA REPUBLIQUE
SOCJALISTE DE SERBIE

COMMUNICATIONS
XII

BEOGRAD
1979

САОПШТЕЊА

XII

БЕОГРАД
1979

COMMUNICATIONS XII

САОПШТЕЊА XII

САОПШТЕЊА XII

СТУДЕНИЦА Редакциони

одбор:

—Нада Пешић-Максимовић

—Милка Чанак-Медић

—Мирјана Шакота

—Звонимир Зековић

—Радомир Станић

Технички уредник: Марија Радан-Јовин

Лектор: Оливера Ђурић Преводилац

резимеа: Мара Кордић

Насловна страна: Марија Радан-Јовин

Главни уредник,

—Јован Секулић

Рецензенти:

Професор Др Војислав Ј. Ђурић

Професор Др Војислав Кораћ

Издавач: РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА
ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ,
Београд, Божидара Ације 11

Тираж: 1000 примерака

Штампа: ШИРО „СРБИЈА“, Београд — Мије
Ковачевића 5

Књига је штампана средствима Републичке
заједнице културе СР Србије.

ИСТРАЖИВАЊА И ЗАШТИТНИ РАДОВИ У СТУДЕНИЦИ

Када су 1965. године у манастиру Студеници завршени конзерваторски радови који су трајали четири године¹, тешко је било и претпоставити да ће десет година касније, готово на свим објектима, бити неопходне нове оправке. Показало се да при претходним радовима дејству влаге у зидовима није поклоњена довољна пажња: и даље је угрожавала све објекте у којима је и пре поменутих радова била највећи проблем. Тада још нису постојали ни најосновнији предлози за заштиту и уређење непосредне манастирске околине, те је претила опасност да крај самог источног улаза у манастир буде саграђен хотел. Пут Ивањица—Ушће ишао је преко источног платоа и угоститељским посленицима Ушћа локација на источном платоу изгледала је најпривлачнија. Сличне проблеме стварало је и постављање трафо-станице и далековода, и изградња нових продавница. Стога је у Републичком заводу за заштиту споменика културе одлучено да се уради пројекат за заштиту свих одговарајућих здања манастира Студенице и урбанистичко уређење заштићене зоне. (цртеж 1).

Тако је упоредо са радовима на откривању засутих лица зидова манастирског утврђења са спољне стране (југо-западни део) у Заводу отпочео и рад на изради овог пројекта. Током 1964. године израђени су предлози за конзерваторске радове на свим здањима за уређење порте и њене непосредне околине², али само у оном обиму који је допуштала постојећа документација³. Извођење радова по овом основном идејном пројекту⁴ је још у току и тече по редоследу који налаже степен угрожености појединих објеката, а у оквиру одобрених средстава.

Израда потребне документације и испитивања за израду детаљних пројеката обављају се од 1964. године у време конзерваторских радова на објектима. Ово је на жалост једини начин (са изузетком куполе Богородичине цркве) да се прикупе озбиљнији и тачнији подаци о објектима и омогући детаљна разрада пројекта из 1964. године.

¹ У периоду између 1952—1956. године испитивања на објектима је извео и рестаураторско-конзерваторским радовима руководио С. Ненадовић, архитекта-конзерватор Републичког завода.

² Пројекат је израдила М. Радан-Јовин, архитекта-конзерватор уз сарадњу И. Путића, арх. техничара.

³ Републички завод, током 1965. године, на жалост, није располагао потребном документацијом за израду детаљних пројеката, нити је добио средства за нове испитивачке радове, потребне за израду документације, те је било могуће израдити само идејни пројекат за радове.

Комплекс манастира Студенице је важио за коначно истражен и саниран, те је био сасвим разумљив отпор према новим финансијским издацима за ову врсту радова. Низ значајних открића,⁵ која из године у годину прате радове у манастиру, чињенице које потврђују да студенички комплекс раније није темељно истражен нити заштићен, коначно би требало да буду прихваћене и да ова врста радова, што је у складу са Законом о заштити културних добара, буде финансирана бар колико и остали испитивачки радови у другим областима делатности службе заштите.

У оквиру овог текста, по хронолошком реду, биће изложени сви резултати истраживања и радови на заштити у самом манастиру.

Од 1969. године израду пројекта и предлога за радове као и саме радове пратила је стална комисија за Студеницу у саставу: проф. др Ј. Ковачевић, проф. др. В. Ђурић, проф. арх. др. В. Кораћ, проф. арх. Б. Богдановић, др. арх. Д. Павловић, проф. арх. др. Б. Вуловић, што је пројектанту-конзерватору била велика помоћ у раду. У току израде пројекта а нарочито при извођењу радова на објектима савети и упутства проф. арх. Б. Томића, проф. инг. Д. Туфегџића, проф. др. инг. В. Ивковића, доц. др. инг. Ј. А. Јовановића, доц. инг. Ј. Катанића били су ми велика помоћ и ја им се и овом приликом најлепше захваљујем.

У току радова као сарадници, сем стручњака Републичког завода, А. Јуришић археолога, Р. Тасић историчара уметности, били су повремено ангажовани сарадници студенти архитектуре, историје уметности и археолози: ст. арх. Г. Јанковић и С. Милинковић, В. Црњански ист. умет. и Д. Мркобрад, археолог. Радове на објектима, са изузетком каменорезачких и столарских извели су радници из Студенице које води мајстор студенички Велизар Шаптовић.

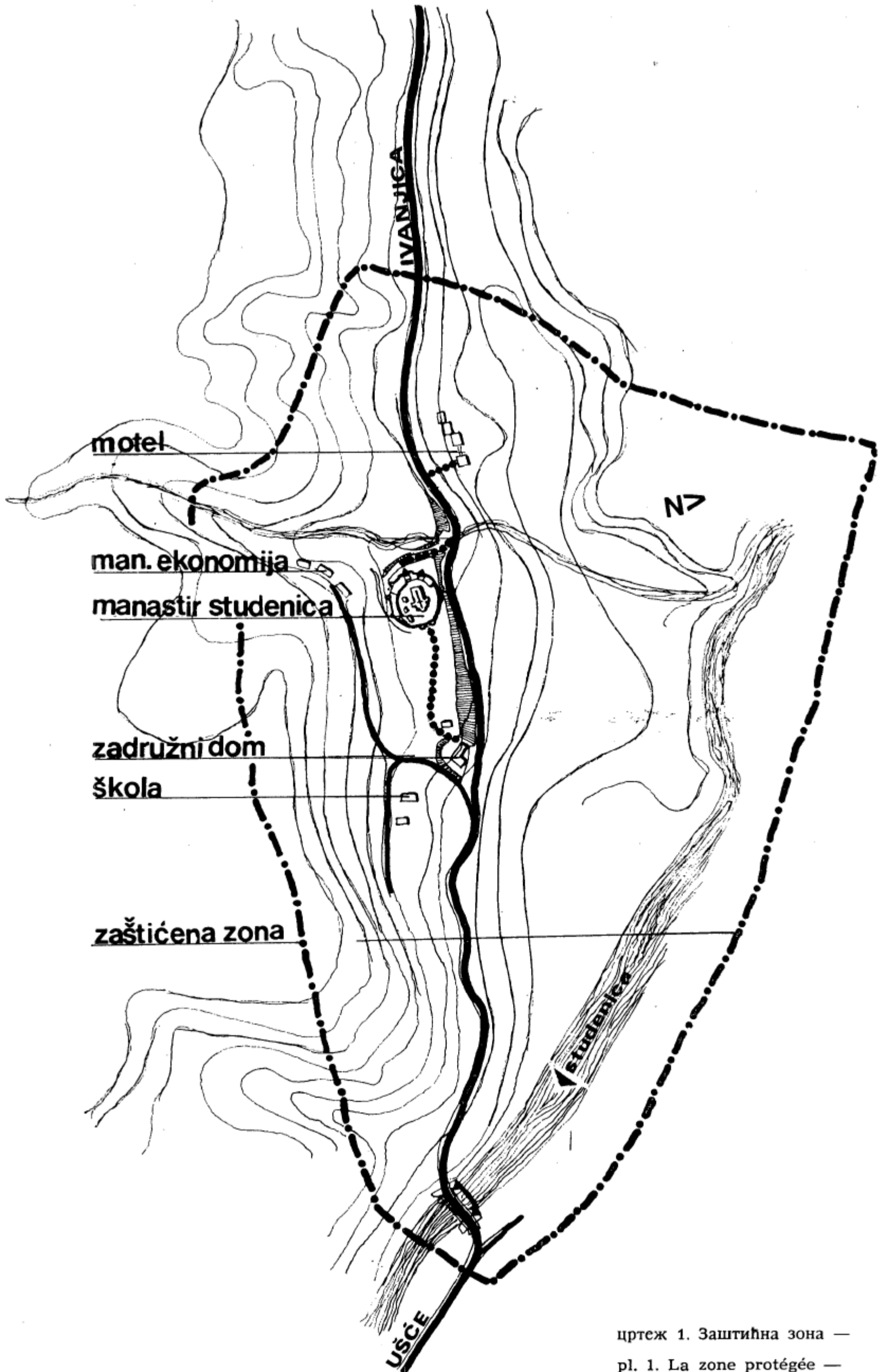
Искрено сам захвална свим радницима и сарадницима на изузетном залагању. За помоћ и упутства за обликовање књиге захваљујем пријатељу др. арх. Мирку Ковачевићу.

Братство манастира Студенице је за све време трајања радова учествовало према својим могућностима у реализацији пројеката.

⁴ Елаборат и предлоге прегледала је, оценила и одобрила Комисија у саставу: проф. др. Јован Ковачевић, проф. др. Војислав Кораћ, проф. др. Војислав Ђурић, проф. Богдан Богдановић и др. Доброслав Павловић.

⁵ Ниједан објекат, током радова у периоду од 1952. до 1956. године, није био, како се то показало, до краја истражен.

⁶ С. Ненадовић, *Студенички проблеми*, Сопштења Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе III, Београд, 1957, 95.

цртеж 1. Заштићена зона —
pl. 1. La zone protégée —